

AZ EURÓPAI UNIÓ ÉS KERESKEDELMI PARTNEREI

Az évek során az Európai Unió eltávolodott a munkaerő-igényes, alacsony értékű termékek gyártásától, hogy a nagyobb értékű, márkás termékekre szakosodjon. Nyílt gazdasága miatt az EU számára kulcsfontosságú a kereskedelem. A kereskedelmet gátló akadályok leküzdése, valamint annak érdekében, hogy vállalkozásai számára egyenlő versenyfeltételeket biztosítson, az Unió számos kereskedelmi megállapodásról folytat tárgyalásokat. Az EU emellett a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) alapítója és kulcsfontosságú szereplője.

JOGALAP

Az [Európai Unió működéséről szóló szerződés](#) 207. cikke szerint a közös kereskedelempolitika az Európai Unió kizárólagos hatáskörébe tartozik.

AZ EURÓPAI UNIÓ KÖZPONTI HELYZETE

Az EU, Kína és az Egyesült Államok a világ [legnagyobb gazdaságai](#): 2022-ben az EU és Kína a globális bruttó hazai termék (GDP) mintegy 17%-át adta, míg az Egyesült Államok esetében ez az arány 25% körül volt. Mintegy 16,6 billió eurós GDP-je és piacának nyitottsága okán az EU vezető szerepet játszott a globális kereskedelmi rendszer alakításában, többek közt a WTO támogatása révén. A gazdasági nyitottság jelentős előnyökkel járt az EU számára, mivel az EU-ban több, mint 30 millió munkahely a külkereskedelemtől függ, és mivel a globális gazdasági növekedés várhatóan főleg Európán kívül valósul meg. Az új gazdasági szereplők és a technológiai innováció, különösen a digitalizáció, átalakították a nemzetközi kereskedelem szerkezetét és mintáit. A mai globális gazdaság nagymértékben integrált, és a globális ellátási láncok nagyrészt felváltották a késztermékek hagyományos kereskedelmét.

Bár a 2009-es globális pénzügyi válság negatív hatást gyakorolt az EU gazdasági teljesítményére, az EU képes volt viszonylag erős pozíciót megőrizni az árukereskedelemben, miközben megerősítette vezető szerepét a szolgáltatások kereskedelmében. A Covid19-világjárvány világszerte lelassította a gazdasági növekedést és a kereskedelmet, és a járvány nyomán vita indult az iparágak Európába való visszatelepítéséről (a továbbiakban: visszatelepítés). A visszatelepítést valószínűleg szelektíven alkalmazzák a kritikus ágazatokban, míg a globális ellátási láncok tekintetében bizonyos fokú széttagoltság tapasztalható az áruk és szolgáltatások egyre inkább elkülönülő szolgáltatói miatt, ami egyes esetekben még tovább növeli e láncokat.

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A nemzetközi kereskedelem az egyik első ágazat, amelynek terén a tagállamok megállapodtak a közös szuverenitás kialakításában. Ennek eredményeként ezek az államok megbízták az Európai Bizottságot, hogy a nevükben kereskedelmi ügyekben eljárjon, beleértve a nemzetközi kereskedelmi megállapodásokról folytatott tárgyalásokat is. Más szavakkal az Unió a tagállamok nevében egységes entitásként tárgyal le mind kétoldalú, mind többoldalú kereskedelmi megállapodásokat. Amint az a WTO vitarendezési mechanizmusának feljegyzéseiből kitűnik, az Unió képes volt érdekeinek védelmére a nemzetközi kereskedelmi viták során. Az Unió nemzetközi kereskedelmi eszközöket is alkalmaz saját értékei és politikái előmozdítása érdekében, valamint megkísérli szabályozási gyakorlatát a világ többi részére kiterjeszteni. Az EU hagyományosan a nyílt és méltányos nemzetközi kereskedelmi rendszer híve.

A Lisszaboni Szerződés azáltal terjesztette ki a Parlament szerepét, hogy – a Tanácséval megegyező jogkörökkel – társjogalkotóvá tette a kereskedelemmel és beruházással kapcsolatos ügyekben-. Emellett a Szerződés aktívabb szerepet biztosított a Parlament számára a nemzetközi kereskedelmi megállapodásokkal kapcsolatos tárgyalások és azok megerősítése terén, mivel beleegyezése ma már kötelező. Ugyanakkor a kereskedelempolitika egyes elemei továbbra is a tagállamok hatáskörében maradnak. 2017. május 16-án az Európai Unió Bírósága (EUB) közzétett egy véleményt, amely világosan elválasztotta a nemzeti és uniós hatásköröket.

KERESKEDELMI POLITIKA ÉS ORIENTÁCIÓ

Amikor a WTO keretében a dohai fejlesztési menetrendről folytatott többoldalú tárgyalások a 21. század első évtizedében elakadtak, az EU-nak alternatív megoldásokat kellett találnia a nem uniós országok piacaihoz való jobb hozzáférés biztosítására. E célból az átfogó szabadkereskedelmi megállapodások új generációját vezették be, amelyek túllépnek a vámcsökkentéseken és árukereskedelmen. Az első ilyen, újgenerációs szabadkereskedelmi megállapodást Dél-Koreával kötötték meg, amely a Parlament általi ratifikációt követően hivatalosan 2015 decemberében lépett hatályba. Az EU és Peru, Kolumbia és később Ecuador (2016 óta) közötti többoldalú kereskedelmi megállapodás, amely 2013 óta ideiglenesen hatályban van, a közép-amerikai országokkal kötött társulási megállapodás, amelynek kereskedelmi pillérét 2013 óta alkalmazzák (Hondurasszal, Nicaraguával, Panamával, Costa Ricával, Salvadorral és Guatemalával), az EU és Kanada között létrejött átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodás (CETA), amelyet 2017 szeptembere óta ideiglenesen alkalmaznak, a 2019 vége óta hatályban lévő EU-Szingapúr szabadkereskedelmi megállapodás, valamint az EU és Vietnám közti, 2020 közepe óta hatályban lévő szabadkereskedelmi megállapodás, mind az új politika bizonyosságául szolgálnak. 2019. február 1-jén gazdasági partnerségi megállapodás lépett hatályba Japánnal.

Mivel 2016-ban felfüggesztették az Egyesült Államokkal a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről (TTIP) folytatott tárgyalásokat, az EU az Egyesült Államokkal megkötendő olyan, konkrét területekre irányuló megállapodásokra összpontosított, mint az ipari termékekre kivetett vámok vagy a megfelelőségértékelés.

A Mercosur alapító tagjaival a kereskedelmi megállapodásról folytatott tárgyalások 2019-ben befejeződtek, a megállapodástervezet megerősítésre vár. Az Új-Zélanddal kötendő átfogó és ambiciózus kereskedelmi megállapodásról szóló megállapodás tervezetét a Tanács 2023. július 9-én írta alá, és az Európai Parlament általi ratifikációra vár. Az EU szabadkereskedelmi megállapodás megkötésére irányuló tárgyalásokat kezdett továbbá Indonéziával, Tunéziával, a Fülöp-szigetekkel és Ausztráliával. 2021-ben újraindultak a tárgyalások Indiával, 2023-ban Thaifölddel, a Malajziával folytatott tárgyalások pedig folytatódni fognak, amint a feltételek kedvezőek lesznek.

A mindenki számára előnyös kereskedelem 2015-ös stratégiája olyan uniós kereskedelempolitikát célozott meg, amely összeegyezteti a növekedés, a munkahelyteremtés és a beruházások előmozdítását az emberi jogok és a környezet tiszteletben tartása tekintetében tisztességes kereskedelemmel. Felszólított továbbá a WTO újjáélesztésére és reformjára. 2021 februárjában a Bizottság előterjesztette a „[Nyitott, fenntartható és határozott kereskedelempolitika](#)” című kereskedelempolitikai felülvizsgálatát, amelynek célja, hogy 2030-ig meghatározza a kereskedelempolitika irányvonalát. A kereskedelempolitikai felülvizsgálat a 2015-ös „A mindenki számára előnyös kereskedelem” elnevezésű stratégia utódja, és az azóta bekövetkezett geopolitikai változásokat tükrözi azáltal, hogy a kereskedelmi szójegyzékbe – a „tisztességesség” és a „fenntarthatóság” jól ismert fogalmi mellett – olyan fogalmakat vezet be, mint a „határozottság” és a „reziliencia”. Célja, hogy a kereskedelempolitika megfeleljen a jelenlegi kihívásoknak, és a „nyitott stratégiai autonómia” révén megkönnyítse a zöld és digitális átállást.

AZ EU FŐBB KERESKEDELMI PARTNEREI

Európa a feldolgozóipari áruk és szolgáltatások tekintetében a világ legnagyobb exportőre. 2022-ben az Egyesült Államok volt az uniós áruk első rendeltetési helye, amely a teljes export 20%-át tette ki, majd ezt követte az Egyesült Királyság (13%) a második helyen, megelőzve Kínát, amely a teljes uniós export 9%-át tette ki. Az [egyéb fontos árukereskedelmi partnerek](#) 2022-ben, csökkenő sorrendben: Svájc (7%), Törökország (4%), Japán és Norvégia (mindkettő 3%), Dél-Korea (2,5%), Oroszország és Mexikó.

Ami a szolgáltatások kereskedelmét illeti, 2021-ben [az Egyesült Államok volt az EU fő kereskedelmi partnere](#), az Egyesült Királyság és Svájc előtt.

A Covid19-világjárvány 2020-ban és 2021-ben jelentősen csökkentette a nemzetközi árukereskedelmet, beleértve az EU és fő kereskedelmi partnerei közötti kereskedelmet is. Oroszország Ukrajna elleni, indokolatlan és provokáció nélkül indított háborúja hatással van az energia- és élelmiszerpiacokra. [Az uniós országok szorosan koordinálják intézkedéseiket](#), hogy meg tudjanak küzdeni az emelkedő árakkal és a szűkös kínálat problémájával.

BERUHÁZÁS

Az EU a világ legnagyobb befektetője és más országok közvetlen külföldi befektetéseinek jelentős befogadója. A Lisszaboni Szerződés 2009-es hatálybalépése kiterjesztette az Unió kizárólagos jogköreit nemzetközi kereskedelmi ügyekben,

amelyek immár a közvetlen külföldi tőkebefektetést is magukban foglalják. Beruházásokkal kapcsolatos hatáskörének pontosítása céljából a Bizottság véleményt kért az EUB-tól az EU–Szingapúr szabadkereskedelmi megállapodásról. Az EUB 2017. évi véleménye megerősítette, hogy a közvetlen külföldi befektetés legtöbb aspektusa – néhány kivételtől eltekintve – uniós hatáskörbe tartozik, különösen a vitarendezés^[1].

A világ közvetlen külföldi befektetéseinek részaránya
2021-ben (milliárd USD-ben és a teljes összeg %-ában)

	Nem rezidensek belföldi befektetésállománya	Rezidensek külföldi befektetésállománya
Világ milliárd USD-ben	47 079,311 (100%)	42 667,167 (100%)
EU	12 098,672(25,7%)	13 993,717 (32,8%)
Egyesült Államok	13 056,382 (27,73%)	9 765,936 (22,9%)
Kína	3 633,317 (7,72%)	2 785,15 (6,5%)
Kanada	1 442,334 (3,06%)	2 155,634 (5,05%)
Japán	241,125 (0,5%)	1 935,653 (4,5%)
Egyesült Királyság	2 689,966 (5,2%)	2 376,902 (5,6%)

Forrás: Az Európai Parlament Uniós Külső Politikák Főigazgatóságának számításai az Európai Bizottság/Eurostat adatai alapján

Az EU 2020 decemberében zárta le a Kínával kötendő átfogó beruházási megállapodásra irányuló tárgyalásokat, amely megállapodás még ratifikációra vár. A Szingapúrral és Vietnammal kötött beruházásvédelmi megállapodásokat 2019-ben, illetve 2020-ban ratifikálták. Az EU beruházási tárgyalásokat kezdett Mianmarral is, és meg fogja vizsgálni a Tajvannal és Hongkonggal való együttműködés lehetőségét. Az Iránnal való tárgyalások lehetőségét az ország WTO-hoz való csatlakozását követően fontolják meg. 2020 decemberében az EU kereskedelmi és együttműködési megállapodást kötött az Egyesült Királysággal is, amelyhez a Parlament 2021 májusában egyetértését adta. Az EU és az Egyesült Királyság közötti megállapodás nulla vámtételt ír elő az árukereskedelemre, és kiterjed a beruházásokra és számos más szakpolitikai területre is.

[Látogasson el az Európai Parlament kereskedelemről és globalizációról szóló honlapjára!](#)

Wolfgang Iglér
10/2023

[1]UNCTAD: [World Investment Report 2013](#) (Beruházási világjelentés). Rezidensek külföldi befektetésállománya és nem rezidensek belföldi befektetésállománya millió USD-ben, ebben a táblázatban milliárd USD-re változtatva, és a részvényeket a következőképpen számították ki:(országérték/világérték)*100

